

SUOMEN MERIHISTORIALLINEN YHDISTYS Sjöhistoriska Föreningen i Finland ry

JÄSENTIEDOTE 2 – 2019

Suomen merimuseo 50 vuotta

Kansallisen merimuseon konkreettisena syntyhetkenä voi pitää valtionarkeologin päätöstä perustaa meriarkeologinen toimisto Muinaistieteelliseen toimikuntaan maaliskuussa 1968. Toimitilaksi annettiin yksi ullakkohuone Ritarihuoneelta Helsingistä. Sen jälkeen museon osoitteeksi on kirjoitettu Hylkysaari 00570 Helsingissä ja Merikeskus Vellamo 48100 Kotka ja vuosittaiset kävijämäärät kasvaneet alle kymmenestä tuhannesta yli sataan tuhanteen.

Juhlimme vuonna 2018 työn merkeissä. Juhlavuoteen ajoitui kaksi riemukasta uutista: Alfred Kordelinin säätiön sekä Jane ja Aatos Erkon säätiön merkittävän suuret apurahat Ruotsinsalmen meritaisteluihin ja vedenalaiseen kulttuuriperintöön liittyviin hankkeisiin. Tuotoksia tullaan näkemään vuonna 2020 Merikeskus Vellamossa avattavassa suuressa Ruotsinsalmi –näyttelyssä.

Vuonna 1916 avattuun Suomen kansallismuseoon suunniteltiin jo merenkulusta kertovaa osastoa ja niissä merkeissä käynnistettiin ensimmäisen kerran aktiivinen merihistoriallisen kansalliskokoelman keruu. Näyttely ei toteutunut ja syytä voi vain arvella. Norjalaisten museoiden kokoelmaprofiilin tutkimuksesta viime vuosina saatu käsitys on kiinnostava nä-

kökulma myös suomalaiseen kehitykseen. Pitkän rannikon ja vahvan merellisen kulttuurin maan museoiden kokoelmat edustavat saksalaissyntyisen romantiikan hengessä enemmän agraarikulttuuria kuin merellistä kulttuuria.

Ohuista säikeistä alkoi syntyä vahvempaa köyttä 1950-luvun lopulta alkaen: suurta medianäkyvyyttä saaneet Itämeren hylkylöydöt Vasa-laiva kärjessä ja kotimaassa mm. Ruotsinsalmen meritaisteluiden hylät Kotkassa, harrastajasukeltajien vahva kiinnostus laivahylkyihin ja vuoden 1963 muinaismuistolaki, joka toi yli 100 vuotta vanhat laivalöydöt suojelun piiriin. Opetusministeriön asettamana vuonna 1962 istunut toimikunta selvitti valtiollisen merimuseon perustamista ja vuonna 1963 perustettiin Suomen merimuseoyhdistys koostamaan museon perustamista tukevat tahot yhteen.

Voidaan nähdä, että tuolloin syntyi meriarkeologian ja merimuseotoiminnan yhdistävä tiukka sidos, joka on Suomen merimuseon yksi kantava idea tänäkin päivänä. Merenkulkuhallituksen vastuulla olleiden merenkulun tukitoimintojen tallennusvastuu on toinen museon pitkään jatkunut perustehtävä vaikka 1600 –luvulla käynnistynyt virastomuotoinen toiminta on kokenut rajuja muutoksia 2000 -luvulla. Monipuolinen ja mielikuvitusta innoittava näkökulma ihmisen ja meren suhteeseen on lähtökohtana ohjelmapolitiikallamme.

Tutkimus suomalaisesta meriarkeologiasta ja siihen elimellisesti liittyvästä vettyneen materiaalin konservoinnista sekä vedenlaisen kulttuuriperinnön esittämisestä merimuseossa odottaa vielä kirjoittajaansa. Harrastuksesta on 50 vuodessa kehittynyt ala, jota opetetaan yliopistossa ja ensimmäinen väitöskirja on valmistunut toukokuussa 2017 Helsingin yliopistossa. Sukeltajien muistitietoa on tallennettu tähän mennessä lähinnä ns. pioneerivaiheesta. Koska emme voi hidastaa ajan kuluu, olisi huolehdittava 1970- ja 1990-lukujen ➔

hylkytutkimuksiin osallistuneiden vapaaehtoisten muistitiedon tallentamisesta ja kiireellisesti.

Tiina Mertanen

Museopalvelujohtaja

Suomen kansallismuseo / Suomen merimuseo

Sotakorvausaluksia Uudenkaupungin telakalla 1940-luvun lopussa. Uudenkaupungin museo. CC BY-ND 4.0.

Kevätkokous ja tutustuminen John Nurmisen Säätiön kokoelmiin 28.5.

Kokoonnumme John Nurmisen Säätiön tiloissa Helsingin Pasilassa tiistaina 28.5.klo 17.00. Ohjelma alkaa yhdistyksen kevätkokouksella ja jatkuu FT Aaro Saharin esitelmällä *Lai-
vasto-ohjelmasta sotakorvauksiin: Laivanrakennusteollisuus
Suomessa 1918–1952.*

Sen jälkeen tutustumme John Nurmisen Säätiön kokoel-
miin ja uusimpiin hankintoihin kokoelma-asiantuntija Lauri
Kairan opastuksella. Säätiön toiminnan pohjana ovat per-
heyitys John Nurminen Oy:hyn ja sittemmin John Nurmi- ➔

sen Säätiöön vuosikymmenten aikana kerätyt meritaide-, antiikkikartta- ja merianttiikkikokoelmat. Säätiön kirjoja voi ostaa 20 % alennuksella.

Ilmoittautumiset 20.5. mennessä Kirsi Keravuorelle osoitteeseen: pj@smhy.fi

Nurmisen säätiön osoite on Pasilankatu 2 (Huolintatalo). Sinne pääsee Helsingin keskustassa raitiovaunulla 2. Junalla tuleville on lyhyt kävelymatka Pasilan asemalta.

Merihistorian päivät Turussa 22.–24.3.2019: Tungosta Forum Marinumissa

Suomen merihistoriallisen yhdistyksen, Suomen meriarkeologisen seuran ja Forum Marinumin yhdessä järjestämät kymmenen Merihistorian päivät olivat tieteellinen menestys. Esityksiä oli selvästi aiempaa runsaammin, vaikka muutama valitettava peruutuskin tapahtui. Esitysten runsaus johti siihen, että lauantaina oli kaksi rinnakkaista esityssessiota.

Järjestelytoimikunta oli tuskissaan, kun esitelmäehdotuksia ei aluksi tahtonut tulla ja lopulta niitä tuli yllättävän runsaasti. Mikäli laajan merihistorian aihepiiri saa jatkossakin yhtä runsaasti asiantuntevia tutkijoita ja alan harrastajia liikkeelle, on vakavasti harkittava useampien rinnakkaisesssioiden järjestämistä. Näin kaikille laadukkaille esityksille löytyisi oma paikkansa.

Järjestelytoimikunnan puheenjohtajana kiitän kaikkia alustajia, osallistujia ja ennen kaikkea järjestelyihin osallistujia onnistuneista Merihistorian päivistä. Oli mukavaa olla rennonhuolettoman asiallisessa tapahtumassa mukana.

Tapio Bergholm

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura kerää kokemuksia merenkulusta 1.3.–31.8.2019

Meri yhdistää ja erottaa. Meri on kulkureitti ja rahtiväylä, mutta samalla se vie merenkulkijat kauas perheistään ja eristää heidät omaksi joukokseen, jolla on erityiset sääntönsä ja tapansa. Keruu on avoin merenkulkijoille, heidän perheenjäsenilleen, ystävilleen ja jokaiselle, jolla on tarinoita merenkulusta. Keruu tapahtuu SKS:n sivuilla lomakkeella, sähköpostitse tai postitse. Lisätietoja: www.finlit.fi/merenkulkijat

Merihistoriallisia julkaisuja

Otto Latva: Merihirviöt – merenneidosta mustekalaan

John Nurmisen Säätiön teos kertoo taruakin ihmeellisempiä faktoja ja myyttejä merihirviöistä ja vesien eriskummallisista olennoista. Teoksen on kirjoittanut turkulainen historioitsija ja filosofian tohtori Otto Latva, joka on tutkimuksissaan perehtynyt ihmisten ja eläinten vuorovaikutuksen sekä ihmisten luontokäsitysten historiaan.

Ritva Kovalainen & Pekka Turunen: Meren maa – Havets land

Meren maa on kuvateos Turunmaan ainutlaatuisesta maisemasta tuhansine saarineen ja ilmeikkäine kulttuuriympäristöineen. Ritva Kovalaisen ja Pekka Turusen saaristokuvaan johdattelevat Turun museokeskuksen tutkija John Björkmanin kulttuurihistoriaa luotaavat tekstit sekä Sagalundin museojohtaja Li Näsen kansanperinnepoiminnat. Julkaistaan kesäkuussa 2019.

Merihistoriallisia näyttelyitä

Forum Marinum (Linnankatu 72, Turku)

Tyrskynmyrskyn!

Merikeskus Forum Marinumiin on avattu lasten merimuseo, jossa voi hauskaasti leikkien kautta oppia ja oivaltaa merenkulkua. Aallokon kohistessa laiva saattaa välillä keinua, ja museota kutsutaankin nimellä Tyrskynmyrskyn!

Merikeskus Vellamo (Tornatorintie 99, Kotka)

Merimonsterit 12.4.2019–17.1.2021

Kun maa oli litteä ja meri kuhisi hirviöitä... Vanhojen merikarttojen hirviöt on herätetty henkiin käsin kosketeltavaan muotoon: Tule, tutki ja leiki! Näyttelyn yhteydessä julkaistiin Otto Latvan Merihirviöt -merenneidosta mustekalaan -teos.

Museojäänmurtaja Tarmo 7.5.-18.8.2019

Jäänmurtaja Tarmo aukeaa jälleen kesäkaudelle. Alukseen voi tutustua itsenäisesti tai osallistumalla opastukselle, jonka aikana kuullaan tarinoita Tarmon värikkäistä vaiheista.

Tarmoon voi tutustua myös netissä osoitteessa www.tarmo.kansallismuseo.fi 360-virtuaalikerrokselle, joka julkaistiin Tarmon päivänä keväällä 2019.

Luontotalo Arkki (Pohjoispuisto 7, Pori)

Maailmaa kartoittamassa 14.2. - 28.7.2019

Löytöretket muuttivat eurooppalaisten käsitykset maailmasta. Vanhat kartat paljastavat, kuinka pohjoisen pallonpuoliskon alueet piirtyivät paperille vuosisatojen kuluessa. Vähitellen luulo korvautui tiedolla ja kartat tarkentuivat moderniin muotoonsa.

***Suomen merihistoriallisen yhdistyksen hallitus
vuonna 2019***

Suomen merihistoriallisen yhdistyksen hallitus:

FT Kirsi Keravuori, puheenjohtaja

pj@smhy.fi, puh. 040 5640264

Merikapteeni Hannu Vartiainen, varapuheenjohtaja

ST Ove Enqvist

ST Tom Hanén

FM Ville Honkanen, rahastonhoitaja

talous@smhy.fi, puh. 0400 633290

FM Silja Korkeamäki, tiedottaja

tiedotus@smhy.fi

Opiskelija Heikki Laurila, sihteeri

sihteeri@smhy.fi puh. 050 523 3832

FM Vilma Lempiäinen, jäsen sihteeri

jasenet@smhy.fi puh. 040 8654681

Toimitusjohtaja Tapio Maijala

FT Aaro Sahari

VTT Petri Sipilä

Jäänmurtajia Katajanokan laiturissa vuonna 2017. Aaro Sahari CC BY 4.0.

SUOMEN MERIHISTORIALLINEN YHDISTYS RY
SJÖHISTORISKA FÖRENINGEN I FINLAND RF
PL 134, 00171 HELSINKI
www.suomenmerihistoriallinenyhdistys.fi